

DOI: https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.6-9
УДК 657.6

Гуменюк І. Л.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування імені С. Юрія,
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3984-1419>

АУДИТОРСЬКІ ПОСЛУГИ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ

Аудиторські послуги є одним із ключових елементів сучасного економічного середовища, забезпечуючи прозорість і достовірність фінансової інформації, що є важливим для прийняття ефективних управлінських рішень. В Україні розвиток аудиторської діяльності перебуває під впливом численних факторів, серед яких економічні виклики, євроінтеграційні процеси, зростання вимог до прозорості фінансової звітності та адаптація до міжнародних стандартів. Метою дослідження є аналіз сучасного стану аудиторських послуг в Україні, визначення ключових проблем та бар'єрів, що стримують їх розвиток, а також окреслення перспективних напрямів удосконалення. Основна увага приділяється вивченню впливу законодавчих змін, які спрямовані на приведення національних стандартів аудиту у відповідність до міжнародних вимог, а також оцінці їхнього ефекту на професійну діяльність аудиторів і якість наданих послуг. У дослідженні підкреслюється зростання попиту на нефінансові послуги аудиторів, зокрема консалтинг, оцінку ризиків і внутрішній аудит. Зазначається, що інтеграція нових технологій, таких як автоматизація процесів аудиту, впровадження штучного інтелекту та аналіз великих даних, відкриває нові можливості для покращення якості аудиторських послуг. Особливий акцент зроблено на важливості гармонізації національної системи аудиту з вимогами Директив Європейського Союзу. Це сприяє зміцненню довіри до аудиторів, забезпеченню відповідності фінансової звітності підприємств європейським стандартам і підвищенню інвестиційної привабливості країни. Результати дослідження вказують на необхідність посилення контролю за діяльністю аудиторських фірм, розвитку програм підготовки фахівців і створення органу суспільного нагляду. Такі заходи забезпечать зростання якості послуг, підвищення довіри до аудиторів і подальше формування конкурентного ринку аудиторських послуг в Україні. Дослідження має практичну цінність для науковців, аудиторів, представників бізнесу та регуляторних органів, які зацікавлені в удосконаленні аудиторської діяльності й підвищенні її ролі в забезпеченні фінансової стабільності та прозорості бізнесу в Україні.

Ключові слова: аудиторські послуги, аудит, фінансова звітність, міжнародні стандарти аудиту, аудиторська діяльність.

Iryna Humeniuk

ERIHE “Kamianets-Podilsky State Institute”

AUDIT SERVICES: CURRENT REALITIES

Auditing services are one of the key elements of the modern economic environment, ensuring transparency and reliability of financial information, which is essential for making effective managerial decisions. In Ukraine, the development of auditing activities is influenced by numerous factors, including economic challenges, European integration processes, increasing requirements for financial reporting transparency, and adaptation to international standards. The purpose of the study is to analyze the current state of auditing services in Ukraine, identify key problems and barriers hindering their development, and outline promising directions for improvement. The primary focus is on examining the impact of legislative changes aimed at aligning national auditing standards with international requirements, as well as assessing their effect on auditors' professional activities and the quality of provided services. The study highlights the growing demand for non-financial auditing services, such as consulting, risk assessment, and internal audit. It notes that the integration of new technologies, such as audit process automation, the implementation of artificial intelligence, and big data analysis, opens up new opportunities for improving the quality of auditing services. Special attention is given to the importance of harmonizing the national auditing system with the requirements of European Union Directives. This contributes to strengthening trust in auditors, ensuring the compliance of enterprises' financial reporting with European standards, and enhancing the country's investment attractiveness. The research results indicate the need to strengthen oversight of auditing firms' activities, develop training programs for professionals, and establish a public oversight body. Such measures will ensure improved service quality, increased trust in auditors, and the further formation of a competitive market for auditing services in Ukraine. The study is of practical value to researchers, auditors, business representatives, and regulatory authorities interested in improving auditing practices and enhancing its role in ensuring financial stability and business transparency in Ukraine.

Keywords: auditing services, audit, financial reporting, international auditing standards, auditing activities.

Постановка проблеми та її актуальність. Аудиторські послуги є невід'ємною складовою сучасного бізнес-середовища, оскільки вони забезпечують прозорість фінансової діяльності, зміцнюють довіру до компаній і сприяють прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. В умовах економічних і політичних викликів в Україні актуальність аудиту зростає, адже підприємства стикаються з необхідністю адаптації до змін у законодавстві, запобігання ризикам і дотримання міжнародних стандартів звітності.

Український ринок аудиторських послуг активно трансформується під впливом глобалізації, технологічного прогресу та посилення вимог регуляторних органів. У сучасних реаліях важливо не лише надавати високоякісні аудиторські послуги, а й забезпечувати їх доступність для представників малого та середнього бізнесу. Однак, на цьому шляху існує низка проблем: від дефіциту кваліфікованих фахівців до недостатньої обізнаності клієнтів про значення аудиту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про активну увагу науковців до проблем та перспектив розвитку аудиторської діяльності в Україні.

Л. Ю. Книжник у своїй статті «Якість аудиторських послуг в Україні: реалії та перспективи» проводить детальний аналіз основних проблем, що заважають наданню якісних аудиторських послуг. Вона визначає перспективні напрями формування ефективно системи контролю за якістю аудиторських послуг в Україні, акцентуючи увагу на необхідності використання європейського досвіду з урахуванням національної практики аудиту [5].

У статті «Сучасний стан та перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні» автори аналізують сучасний стан аудиторської діяльності та заходи, спрямовані на підвищення її якості. Вони виділяють можливі напрями розвитку аудиту в умовах застосування суб'єктами господарювання міжнародних стандартів фінансової звітності, підкреслюючи важливість адаптації національної системи аудиту до міжнародних вимог [4].

Г. Сиротюк у публікації «Ринок аудиторських послуг України: стан та перспективи в умовах євроінтеграції» досліджує питання вдосконалення вітчизняного законодавства з аудиту та його адаптацію до директив Європейського Союзу. Авторка наголошує на доцільності створення органу суспільного нагляду, який би посилив довіру до діяльності аудиторів з боку громадськості та забезпечив прозорість і підконтрольність аудиторської діяльності [4].

Т. С. Гайдучок та Н. І. Цегельник у статті «Сучасні реалії та перспективи провадження аудиторської діяльності в умовах євроінтеграційних процесів» аналізують ситуацію на ринку аудиторських послуг у динаміці за 2016–2020 роки. Вони доводять, що нинішній стан ринку характеризується розширенням

спектру послуг та зростанням професійних компетентностей аудиторів. Автори пропонують комплекс заходів для вдосконалення аудиторської діяльності, зокрема створення нагляду з боку громадськості за роботою аудиторських фірм та створення дорадчого органу суспільного нагляду [2].

Загалом, сучасні дослідження підкреслюють необхідність вдосконалення законодавчої бази, підвищення якості аудиторських послуг та адаптації національної системи аудиту до міжнародних стандартів, що сприятиме підвищенню довіри до аудиторської професії та забезпеченню прозорості фінансової звітності в Україні.

Метою статті є аналіз сучасного стану аудиторських послуг в Україні, визначення основних проблем, що впливають на їхню якість та доступність, а також обґрунтування перспектив і напрямів розвитку галузі в умовах економічних викликів, євроінтеграційних процесів і глобалізації.

Дослідження спрямоване на виявлення ключових тенденцій, удосконалення регуляторної бази, підвищення рівня професійної підготовки аудиторів та адаптацію української аудиторської діяльності до міжнародних стандартів задля підвищення довіри до аудиторських послуг і зміцнення прозорості фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аудиторські послуги є одним із ключових елементів сучасного економічного середовища, оскільки вони сприяють зміцненню довіри між різними учасниками ринку: інвесторами, кредиторами, державними органами та іншими зацікавленими сторонами. Надання якісного аудиту дозволяє забезпечити прозорість і достовірність фінансової інформації, яка використовується для стратегічного планування, управління фінансовими ризиками та прийняття ефективних управлінських рішень.

В Україні розвиток аудиторської діяльності має ключове значення для формування стабільного економічного середовища, особливо в умовах динамічних змін, що відбуваються на внутрішньому та міжнародному рівнях. Аудиторські послуги відіграють важливу роль у забезпеченні відповідності фінансової звітності підприємств національним та міжнародним стандартам, що є важливим чинником підвищення інвестиційної привабливості країни.

Розвиток аудиторської діяльності в Україні перебуває під впливом численних факторів. Серед них економічні виклики, які включають нестабільність фінансових ринків, валютні коливання, інфляційні процеси та інші макроекономічні ризики. Також значний вплив мають євроінтеграційні процеси, які стимулюють гармонізацію законодавства та впровадження передових практик аудиту відповідно до стандартів Європейського Союзу.

Зростання вимог до прозорості фінансової звітності також є ключовим драйвером змін у сфері аудиту. Підприємства стикаються з необхідністю адаптації своїх внутрішніх систем обліку та звітності до нових регуляторних стандартів, що сприяє підвищенню якості фінансової інформації. Водночас це створює додаткове навантаження на аудиторські компанії, які змушені постійно вдосконалювати свої методики, впроваджувати новітні технології та підвищувати кваліфікацію персоналу [3].

Адаптація до міжнародних стандартів є ще одним важливим чинником, що впливає на розвиток аудиторських послуг в Україні. Це включає впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) і Міжнародних стандартів аудиту (МСА), які дозволяють українським компаніям інтегруватися у світову економічну систему, підвищуючи довіру іноземних партнерів і інвесторів.

Таким чином, аудиторські послуги в Україні залишаються важливим інструментом забезпечення економічної стабільності, сприяючи прозорості бізнесу, підвищенню його конкурентоспроможності та інтеграції у глобальний ринок.

Ціллю дослідження є проведення комплексного аналізу сучасного стану аудиторських послуг в Україні з урахуванням ключових тенденцій і викликів, які впливають на розвиток цієї галузі. Особливу увагу приділено ідентифікації основних проблем і бар'єрів, що стримують ефективний розвиток аудиторських послуг, таких як недосконалість законодавчої бази, недостатній рівень професійної підготовки фахівців, низька прозорість ринку та недостатня довіра з боку суспільства. Крім того, дослідження спрямоване на визначення перспективних шляхів удосконалення аудиторської діяльності, які б відповідали потребам сучасного економічного середовища.

Центральною темою роботи є вплив змін у законодавстві, які спрямовані на приведення національних стандартів аудиту у відповідність до міжнародних норм, таких як Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) і Міжнародні стандарти аудиту (МСА). Вивчається, як ці зміни впливають на професійну діяльність аудиторів, якість їхніх послуг і рівень довіри до фінансової інформації, підготовленої українськими компаніями. Також аналізуються ризики та можливості, які виникають у процесі гармонізації національного регулювання з міжнародними вимогами [6].

Окремо в дослідженні акцентується увага на зростаючому попиті на нефінансові послуги, що надаються аудитором. Зокрема, йдеться про консалтинг, внутрішній аудит, оцінку ризиків і корпоративне управління. Такі послуги допомагають підприємствам не лише забезпечувати відповідність нормативним вимогам, але й підвищувати ефектив-

ність своєї діяльності, адаптуватися до динамічних умов ринку та вдосконалювати управлінські процеси.

Крім того, важливим аспектом дослідження є інтеграція новітніх технологій у сфері аудиту. Серед них – автоматизація процесів аудиту, впровадження штучного інтелекту для аналізу складних даних і великих обсягів інформації, а також використання інструментів для аналізу великих даних (big data). Ці технології відкривають нові можливості для аудиторських компаній, дозволяючи підвищувати точність, ефективність і швидкість виконання аудиторських завдань [1].

Дослідження підкреслює важливість впровадження комплексних реформ, спрямованих на модернізацію галузі аудиту, що включає як вдосконалення нормативно-правової бази, так і підвищення професійного рівня аудиторів, адаптацію до викликів цифрової трансформації та розвиток довіри до аудиторської професії. Зрештою, такі кроки сприятимуть не лише розвитку ринку аудиторських послуг в Україні, а й загальному підвищенню прозорості, конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості економіки країни.

Особливий акцент у дослідженні зроблено на важливості гармонізації національної системи аудиту з вимогами Директив Європейського Союзу, що є стратегічно важливим для інтеграції України у європейське економічне середовище. Адаптація українського законодавства до європейських стандартів сприяє підвищенню рівня прозорості та довіри до фінансової звітності підприємств, що є ключовим чинником для залучення іноземних інвесторів. Європейські вимоги до аудиту акцентують увагу на незалежності аудиторів, високих професійних стандартах, ефективності суспільного нагляду та прозорості процедур, що створює базу для підвищення якості аудиторських послуг і довіри до них як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку.

Гармонізація стандартів також сприяє створенню рівних умов для українських підприємств, які прагнуть виходу на європейські ринки. Це забезпечує підприємствам конкурентні переваги, оскільки відповідність фінансової звітності міжнародним стандартам є передумовою для ефективної співпраці з міжнародними партнерами.

Результати дослідження вказують на необхідність посилення контролю за діяльністю аудиторських фірм, що має забезпечити підвищення рівня відповідальності аудиторів і зменшення випадків недобросовісного виконання своїх обов'язків. Особлива увага приділяється створенню органу суспільного нагляду, який виконуватиме функцію контролю за дотриманням стандартів і сприятиме забезпеченню прозорості аудиторських процедур. Такий орган має стати незалежним і підзвітним суспільству, що

є важливою умовою для зміцнення довіри до аудиторської діяльності.

Розвиток програм підготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері аудиту є ще одним важливим напрямом удосконалення. Це включає як впровадження навчальних програм, що відповідають міжнародним стандартам, так і підтримку постійного професійного розвитку аудиторів. Особливо актуальним є розвиток цифрових компетенцій, зважаючи на зростання ролі технологій у сучасному аудиті.

Такі заходи забезпечать не лише підвищення якості аудиторських послуг, але й сприятимуть формуванню конкурентного ринку аудиторських послуг в Україні. Конкуренція серед аудиторських фірм стимулюватиме їх до інновацій, підвищення рівня обслуговування клієнтів та розширення спектру послуг.

Дослідження має значну практичну цінність для науковців, аудиторів, представників бізнесу та регуляторних органів, які зацікавлені у вдосконаленні аудиторської діяльності. Воно сприяє формуванню ефективної системи аудиту, яка відповідала б сучасним викликам і забезпечувала фінансову стабільність, прозорість бізнесу та економічну інтеграцію України у глобальну економіку.

Висновки. Висновки дослідження вказують на те, що розвиток аудиторських послуг в Україні є важливим інструментом для забезпечення фінансової стабільності та прозорості бізнесу. Гармонізація національної системи аудиту з міжнародними стандартами, зокрема вимогами Директив Європейського Союзу, сприяє підвищенню якості послуг, зміцненню довіри до аудиторів і зростанню інвестиційної привабливості країни. Результати підкреслюють необхідність посилення контролю за діяльністю аудиторських фірм, впровадження органу суспільного нагляду, а також розвитку програм підготовки фахівців, що відповідають сучасним стандартам.

Перспективи подальших досліджень включають глибший аналіз впливу цифрових технологій, таких як штучний інтелект і великі дані, на ефективність аудиторської діяльності. Також актуальним є вивчення шляхів інтеграції нових форм аудиторських послуг, таких як консалтинг і внутрішній аудит, у сучасне бізнес-середовище. Дослідження можуть бути зосереджені на створенні механізмів, які б забезпечували рівний доступ до якісних аудиторських послуг для малого та середнього бізнесу, а також сприяли б формуванню конкурентного ринку аудиту в Україні.

Література:

1. Гайдучок Т. С., Цегельник Н. І. Сучасні реалії та перспективи провадження аудиторської діяльності в умовах євроінтеграційних процесів. *Механізм регулювання економіки*. 2022. Т. 1, № 2. С. 45–53.
2. Гайдучок Т. С., Цегельник Н. І. Сучасні реалії та перспективи провадження аудиторської діяльності в умовах євроінтеграційних процесів. *Механізм регулювання економіки*. 2022. Т. 1, № 2. С. 67–74. URL: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/89645/1/Haiduchok_mer_1_2_2022.pdf
3. Гуцаленко Л. В., Марченко С. А. Реалії аудиту у вітчизняній та зарубіжній практиці. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 6. С. 60–64.
4. Кашперська А. І. Сучасний стан та перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 19. С. 1272–1276.
5. Книжник Л. Ю. Якість аудиторських послуг в Україні: реалії та перспективи. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 11, 2017. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1147>
6. Сиротюк Г. Ринок аудиторських послуг України: стан та перспективи в умовах євроінтеграції. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2018. № 3–4. С. 120–127.

References.

1. Gajduchok, T. S., & Cegel'nyk N. I. (2022). Suchasni realii' ta perspektyvy provadzhennja audytors'koi' dijaj'nosti v umovah jevrointegracijnyh procesiv. [Current Realities and Prospects for Conducting Audit Activities in the Context of European Integration Processes]. *Mehanizm reguljuvannja ekonomiky*. T. 1, № 2. S. 45–53. [in Ukrainian].
2. Gajduchok, T. S., & Cegel'nyk, N. I. (2022). Suchasni realii' ta perspektyvy provadzhennja audytors'koi' dijaj'nosti v umovah jevrointegracijnyh procesiv. [Current Realities and Prospects for Conducting Audit Activities in the Context of European Integration Processes]. *Mehanizm reguljuvannja ekonomiky*. T. 1, № 2. S. 67–74. (n.d.). essuir.sumdu.edu.ua. Available at: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/89645/1/Haiduchok_mer_1_2_2022.pdf [in Ukrainian].
3. Gucalenko, L. V., & Marchenko, S. A. (2017). Realii' audytu u vitchyznjanij ta zarubizhnij praktyci. [Audit Realities in Domestic and Foreign Practices]. *Ekonomika i suspil'stvo*. Vyp. 6. S. 60–64.
4. Kashpers'kaб A. I. (2018). Suchasnyj stan ta perspektyvy rozvytku audytors'koi' dijaj'nosti v Ukraini. [The Current State and Prospects for the Development of Audit Activities in Ukraine]. *Ekonomika i suspil'stvo*. Vyp. 19. S. 1272–1276.
5. Knyzhnyk, L. Ju. (2017). Jakist' audytors'kyh poslug v ukrai'ni: realii' ta perspektyvy. Derzhavne upravlinnja: udoskonalennja ta rozvytok. № 11, (n.d.). [dy.nayka.com.ua](http://www.dy.nayka.com.ua). Available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1147>
6. Syrotjuk, G. (2018). Rynok audytors'kyh poslug Ukrainy: stan ta perspektyvy v umovah jevrointegracij' [The Market of Audit Services in Ukraine: State and Prospects in the Context of European Integration]. *Instytut buhgalters'kogo obliku, kontrol' ta analiz v umovah globalizacii'*. № 3–4. S. 120–127.

Стаття надійшла до редакції 12.11.2024 р.